

ЕСЕ В НАВЧАННІ ТВОРЧОГО ПИСЬМА УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ ІНОЗЕМНИХ СТУДЕНТІВ-ГУМАНІТАРІЇВ

Швець Г.

Київський національний університет ім. Тараса Шевченка

hannash@meta.ua

Ключові слова:

есе, іноземні студенти-гуманітарії, творче письмо, текстуальна компетентність, українська мова як іноземна.

У статті порушена проблема навчання письма в курсі української мови як іноземної. Проаналізовано розуміння есе як письмової роботи в західній і вітчизняній лінгводидактиці. Обґрунтована класифікація есе, релевантна для навчання творчого письма українською мовою інокомунікантів. Наголошено на важливості роботи з написання есе для іноземних студентів-гуманітаріїв, для яких високий рівень розвитку текстуальної компетентності є основою професійної комунікативної компетентності.

Важливість навчання письмового мовлення в системі підготовки іноземних фахівців безсумнівно: написання доповідей, рефератів, курсових і дипломних робіт, звітів із практик, різноманітних заяв, пояснювальних записок, конспектів, планів тощо є обов'язковим елементом навчання у вищій школі, тож іноземцеві, який здобуває освіту українською мовою, звичайно, потрібні відповідні вміння й навички. Також зрозуміло, що необхідним для інокомуніканта є письмо і в інших сферах спілкування: резюме (у випадку пошуку роботи в Україні), відгук про екскурсію, заява до поліції (на жаль, знання такого жанру може знадобитися), листування з українськими друзями чи діловими партнерами – ці та інші форми письмової комунікації складають вагомую частину сучасного життя. Але значимість письмового мовлення в процесі навчання іноземців вимірюється не так кількістю конкретних письмових жанрів, знання яких є необхідним для успішного навчання й комфортного проживання в Україні, як його інтеграційною роллю, оскільки в процесі письма поєднуються всі види мовленнєвої діяльності [25, с. 14-16]. Пишучи, ми обов'язково проговорюємо (подумки чи вголос) створюваний текст, відповідно і прослуховуємо його, перечитуємо речення за реченням, повертаючись до написаного раніше. У цьому зв'язку погоджуємося з позицією О. Тарнопольського та С. Кожушко: "...письмо може розглядатися як центральний вид мовленнєвої діяльності, оскільки він у рівній мірі залежить від усіх інших, у рівній мірі концентрує їх усіх у собі, а написаний текст може вважатися продуктом усіх чотирьох видів мовленнєвої діяльності" [25, с. 15].

Письмове мовлення в курсі української мови як іноземної науковці вивчають у різних напрямках: роль письма у взаємопов'язаному навчанні видів мовленнєвої діяльності [27], формування й розвиток навичок письмового наукового мовлення (зокрема навчання запису зі слуху тексту лекцій, конспектування, реферування, анотування) [3; 7], формування компетентності в техніці письма [9], навчання практичного письма (на прикладі низки актуальних для інокомуніканта жанрів: заява, резюме, візитна картка, біографія, діловий лист) [22]. Творче письмо у викладанні української мови в іноземній аудиторії досліджувала Н. Станкевич,

зокрема організацію роботи з написання твору [23, 24]. Науковець розглядає творче письмо як "спосіб вільно інтегрувати мовні знання, дати змогу студентові продемонструвати кількість та якість знань, спосіб його особистісного самовираження" [23, с. 229] і наголошує на методично важливих аспектах написання твору: цікава, актуальна і звернена до особистості студента тема, продумана підготовча робота, послідовна й ефективна система перевірки та оцінювання творів.

Перелік жанрів, що належать до творчого письма, не збігається в різних методичних концепціях. Есе в деяких дослідженнях зараховують до творчого (креативного) письма [11], в інших категорично протиставляють креативним формам [1].

Зважаючи на різне розуміння есе як письмової роботи в навчанні мови (переважно твір та есе виступають термінологічними синонімами [23, 25], але в окремих концепціях ці дві форми протиставлені [4]), а також на особливу важливість розвитку для іноземних студентів-гуманітаріїв комплексного відчуття тексту (цьому надзвичайно сприяє робота над створенням есе), тема пропонованої розвідки видається актуальною.

Мета статті – визначити місце есе як форми роботи в навчанні українськомовного творчого письма іноземних студентів гуманітарних спеціальностей. Для досягнення мети передбачено реалізувати такі завдання: схарактеризувати розуміння есе як письмової роботи в західній і вітчизняній лінгводидактиці та обґрунтувати класифікацію есе, релевантну для навчання творчого письма українською мовою іноземних студентів-гуманітаріїв.

Есе як жанр учнівського чи студентського твору давно є популярною практикою американської та європейської систем освіти: створювати його навчають у школах, при вступі до закладів вищої освіти абітурієнти пишуть есе про себе; розроблені спецкурси та відповідні методичні посібники, скеровані на розвиток умінь писати есе різних видів [35, 36]; у багатьох університетах есе слугує одним з основних інструментів оцінювання й навчання. Так, в Оксфордському університеті есе виступає найважливішим методом розвитку когнітивних та

комунікативних умінь – у цьому закладі студент щотижня пише міні-роботу за темою, яку обирає разом з наставником, та вдосконалює її в процесі індивідуального консультування. Це допомагає навчитися критично мислити, вдумливо аналізувати інші тексти, добирати необхідні аргументи, логічно вибудовувати їх та робити обґрунтовані висновки [14]. Також у системі освіти США та Великобританії есе є обов'язковим компонентом іспиту для іноземців на володіння англійською мовою, наприклад іспиту TOEFL чи IELTS.

Саме тому в методиці викладання англійської мови як рідної та як іноземної вироблені чіткі вимоги до структури есе, принципів його побудови, засобів зв'язності. Композиція англомовного академічного есе значно жорсткіша, ніж в українськомовному навчальному творі, що зумовлено специфікою англомовної культури висловлення думки в письмовому мовленні [25, с. 34–35]. Жорсткість прослідковується і на рівні окремого абзацу (topic sentence – речення, яке визначає тему та головну думку абзацу; supporting statements – речення, що аргументують та ілюструють головну думку; concluding sentence – речення, що підсумовує абзац та встановлює зв'язок з наступним абзацом), і на рівні цілого тексту. Необхідно дотримуватися чіткої регламентованої структури (introductory paragraph – вступ, body – основна частина, conclusion – висновки) та обов'язково використовувати відповідні слова-зв'язки [15, с. 400; 25, с. 35–38]. Про жорсткість композиції англомовного есе можуть свідчити рекомендації щодо кількості і змісту речень у кожному абзаці: так, есе, у якому розглядають аргументи “за” і “проти” певного твердження, методисти радять організувати в 4 абзацах з кількістю речень відповідно 3-7-7-3, а есе, у якому доводять одну точку зору, – у 5 абзацах з кількістю речень 3-5-5-5-3 [19, с. 205].

Численні вітчизняні дослідження з методики викладання англійської мови присвячені саме цій проблемі: організації навчання студентів написання академічного есе та пошуку ефективних форм роботи, скерованих на реалізацію цієї мети [13, 28, 34]. Створено комплексний підручник з навчання створення англомовних академічних есе “Writing Academically (Писати академічно)”, у якому в окремих розділах представлені різновиди цієї жанрової форми: есе-опис людей, есе-розповідь, есе-класифікація, есе-порівняння та контрастування, есе-причина та наслідок, есе-визначення, есе-опис процесів, есе-переконання [26]. В інших класифікаціях до перерахованих додають есе-коментар, есе-ілюстрацію [19, с. 196-198] тощо.

Як бачимо, визначені види есе загалом збігаються з підходом до класифікації шкільних творів у методиці навчання української мови як рідної: твір-розповідь, твір-опис, твір-роздум, твір-оповідання і т. п. Однак структура українськомовного твору не така жорстка і допускає багато варіантів, що є “неприйнятним і незрозумілим для англомовного читача” [25, с. 38].

Не так давно в шкільному курсі української мови почали використовувати есе як окрему форму роботи, відмінну від традиційного твору. Одна з перших спроб осмислення цієї жанрової форми в дидактиці української мови була здійснена О. Глазовою у 2010 р. [4]. У запропонованій концепції автор відштовхується від літературознавчого розуміння жанру (з наголосом на його вільній композиції, підкресленій суб'єктивності, філософічності, парадоксальності) – у результаті ця форма письмової роботи, як виразно особистісний текст, побудований на асоціаціях та позначений яскравою образністю, постає альтернативою традиційному регламентованому шкільному твору. На думку О. Глазової, відповіддю на нарікання словесників, адресовані авторам програм і підручників (“Ну скільки можна: вступ-виклад-висновки-теза-аргумент-і-знову-таки – висновки? Та чи ви в Інтернет не виходите? Чи сучасної літератури не читаєте? Чи, нарешті, з молоддю не спілкуєтесь?”), може стати саме есе – сучасна форма, що “відповідає життєвим темпоритмам та справедливому бажанню молоді мислити неупереджено й висловлюватися чесно” [4, с. 6]. Цей вектор (протиставлення есе творові, позиціонування есе як вільної форми, не обмеженої певною структурою), продовжений у наступних дослідженнях (Т. Груба, Л. Коваленко [6, 12]), знайшов своє концептуальне втілення в оновлених програмах з української мови для загальноосвітніх навчальних закладів і відповідних методичних посібниках [10]. Дивує, щоправда, той момент, що робота над есе, розпочинаючись із ознайомлення з жанром у молодшій школі (учні під керівництвом учителя навчаються складати усне есе – “розмірковування у довільній формі на будь-яку знайому тему”, що “не претендує на завершеність” [16, с. 36]), продовжуючись у 5-9 класах (серед обов'язкових і рекомендованих видів робіт бачимо есе на теми патріотизму, успіху, природи, духовних цінностей, щастя [17]), так чомусь і не знаходить логічного завершення в старших класах [18]. Адже зрозуміло, що саме в учнів цієї вікової групи і змістовий аспект есе (висловлення власних міркувань у довільній формі, пошук істини у процесі зважування різних точок зору, можлива полеміка із самим собою), і стилістичний (добір цікавих асоціацій, яскравих образних засобів, нестандартних композиційних рішень) повинні викликати чи не найбільший інтерес.

Ми переконані, що вчителі застосовують есе як форму письмової роботи значно активніше, ніж визначено програмою: і зі старшокласниками, і на інші теми, і на уроках літератури. Про інтерес словесників до проблеми свідчить запровадження курсу Л. Коваленко “Есе як ефективний вид навчальної роботи на уроках української мови та літератури” для слухачів Інституту післядипломної педагогічної освіти Київського університету імені Бориса Грінченка [20]. Автор курсу стверджує: “Есе може бути написане про що завгодно і як завгодно, головна вимога – виразити своє “Я”, свої думки,

почуття, ставлення до світу. Есе дає учневі простір для викладу думок, не обмежує композиційними, змістовими чи стилістичними рамками” [1].

Бачимо, що такий підхід абсолютно протилежний розумінню есе як форми письмової роботи в західній методиці. Однак поступово лінгводидактична концепція англомовного есе починає проникати в методику викладання української мови як рідної. Це доводить, зокрема, книга І. Голоднюк “Есе: бліц-курс” [5], у якій запропонована поетапна система підготовки учнів до написання власного висловлення формату ЗНО. Автор відмежовує аргументативне есе (яким за структурою є твір на ЗНО: теза, аргументи, приклади, висновок) від вільного есе (ознайомлення з яким передбачене шкільною програмою, як ми зазначали вище) і заохочує старшокласника оволодіти технологією написання есе: “...той формат есе, який пропонується на ЗНО, – це найкращий із можливих варіантів написання твору, адже тут не треба давати широких описів природи з мегакреативними художніми засобами, для цього не обов’язково бути творчою особистістю, яка до безтями закохана в українську мову й літературу, і тут не потрібно красиво розповідати світові про цю любов. ...у творі формату ЗНО немає нічого складного. Твоя мета – написати його за тою структурою, якої від тебе вимагають, і при цьому послідовно викласти свої думки на папері” [5, с. 4].

Посібник І. Голоднюк свідчить про процеси інтернаціоналізації методики навчання мов, які спостерігаємо буквально протягом кількох останніх років. У нашому доробку є подібна книга для старшокласників “Як писати твір-роздум” [32], і в час її створення (2011 р.) авторів, досліднику есе як літературного жанру [29], навіть не йшлося про використання терміна “есе” для власного висловлення формату ЗНО. Очевидно, сучасні глобалізаційні тенденції (українські випускники вступають до європейських закладів вищої освіти, інтенсифікується система навчання студентів за обміном) умотивовують звернення до західної моделі академічного есе в методиці навчання української мови як рідної.

Необхідно зазначити, що у вітчизняній методиці викладання у вищій школі також розвивають обидва підходи: есе як асоціативний, метафоричний, підкреслено суб’єктивний текст (у системі професійної підготовки журналістів [2]) та чітко структуроване есе, у якому на основі реферованих джерел та власних міркувань обґрунтовано доводиться певна точка зору (у навчанні студентів різних спеціальностей як форма контролю та самостійної роботи [33]).

Ці два напрями суголосні традиції виділення в історії зарубіжної літератури двох типів есе: *informal*, *familiar* (неформальне, особистісне, інтимне) і *formal* (формальне, офіційне, серйозне), – пов’язаних з іменами відповідно М. Монтеня і Ф. Бекона.

Отож який із підходів до есе як форми письмової роботи більш доречний у викладанні української

мови в іноземній аудиторії? Формальне чи неформальне есе потрібно навчати створювати інокомунікантів? Ми переконані, що відповіді на ці запитання не варто формулювати безальтернативно: обидва підходи знаходять своє застосування у практиці навчання української мови як іноземної.

По-перше, громадяни інших держав, які здобувають вищу освіту в нашій країні, у переважній більшості мають досвід вивчення англійської як іноземної і відповідно певне уявлення про есе як форму академічного письма, до композиції і змісту якої висувають досить жорсткі умови. Вважаємо, не варто створювати термінологічну плутанину, пояснюючи іноземцям, що те, що вони раніше називали есе, є насправді твором, а есе – це дещо зовсім інше. Необхідно наголосити на різноманітті зразків жанру й підкреслити важливість двох центральних видів есе (формального й неформального) для розвитку навичок письмового мовлення зокрема та відчутного поступу в опануванні української мови загалом.

По-друге, навчання створення аргументативного есе, безперечно, необхідне для формування достатньої лексичної бази та відповідних комунікативних стратегій для ефективної участі іноземних студентів в обговоренні на практичних і семінарських заняттях, написання доповідей, курсових та дипломних робіт (саме таке розуміння есе як форми письмової роботи, що готує студентів до написання статей та звітів академічного характеру, продемонстроване в монографії О. Тарнопольського і С. Кожушко [25] та навчальному посібнику “Writing Academically (Писати академічно)” [26]). У методиці викладання іноземцям у цьому зв’язку заслуговує на увагу стаття харківських лінгводидактів про монолог-міркування в навчанні російської мови як іноземної [21]: у роботі презентована система вправ, спрямована на формування вмінь доводити власні твердження, логічно, із використанням необхідних засобів зв’язку викладати свої думки, оформлювати вступ і висновок твору (по суті, усі проаналізовані елементи: вступ, згода з тезою чи її заперечення, аргументація, висновок – є обов’язковими елементами аргументативного есе).

По-третє, неформальне есе як нестандартний, нерегламентований твір, має, без сумніву, великий лінгводидактичний потенціал. Найперше з точки зору підвищення мотивації студентів і формування позитивної атмосфери довіри та співтворчості. Можливість нестандартно виявити себе через слово, експериментувати з формою та засобами, задоволення від факту створення справді оригінального тексту, його презентації та інтересу одногрупників до нього породжують у студентів віру у власні сили та сприяють налагодженню дружньої атмосфери у групі. Відзначені риси характеризують творче письмо загалом та неформальне есе зокрема. Важливо також, що в процесі творчого письма перехід нового мовного матеріалу в активне використання відбувається швидше і надійніше порівняно з іншими типами письмових вправ, оскільки студенти “в умовах креативного завдання

діють сміливіше і розкутіше, розвивають навички самостійного спілкування з іноземною мовою, відкривають у ній більше нових можливостей вираження думок і почуттів” [8, с. 102]. Очевидно, що ці переваги є вагомим аргументом на користь використання неформального есе як форми письмової роботи в навчанні української мови іноземних студентів різних спеціальностей.

По-четверте, есе (формальне й неформальне) особливо потрібне в роботі з іноземними студентами-гуманітаріями. В окремому дослідженні ми аналізували важливість високого рівня розвитку текстуальної компетентності саме для цього контингенту, адже єдиним об'єктом вивчення (аналізу, спостереження, інтерпретації, створення) для гуманітарія є вербальний текст, у той час як для студентів інших спеціальностей важливим або й основним навчальним матеріалом можуть виступати невербальні об'єкти: обчислення, вимірювання, креслення, спостереження, конструювання, дослід, експеримент, малюнок, музика тощо [31]. Саме тому “здатність адекватно розуміти і перетворювати тексти складної структури, позначені своєрідністю авторського стилю, є важливою характеристикою професійної компетентності фахівця-гуманітарія” [31, с. 61]. Систематична робота над створенням есе сприяє формуванню цієї здатності та відчуття тексту й мови загалом.

Як зрозуміло із викладеного вище, для навчання української мови як іноземної релевантною є не детальна класифікація есе (чи то літературознавча, чи лінгвометодична, прийнята в навчанні англійської мови), а поділ на формальні та неформальні есе. Серед формальних виділяємо (услід за Д. Нікулічевою) [19, с. 201] два підвиди: аргументативне та описове есе. До аргументативних можна зарахувати більшість виокремлених у західній методиці типів (порівняльне, обґрунтовальне, причинно-наслідкове, коментувальне, ілюстративне – усі вони формують уміння логічно, переконливо й обґрунтовано доводити власну точку зору, яке є необхідним для інокомунікантів усіх спеціальностей, особливо для гуманітаріїв). Описові есе доречні в навчанні іноземних студентів, що здобувають фах філолога, мистецтвознавця, культуролога, журналіста. Щодо типології неформального есе, то її досить складно вибудувати, зважаючи на вільний та асоціативний характер цього жанру. Власне, у роботі з іноземцями важлива не стільки визначеність форми, скільки заохочення до висловлення власної позиції, уваги до незвичних ракурсів проблеми (а отже, формулювання оригінальних тверджень), пошуку цікавих мовних засобів.

Обидва види есе (формальне й неформальне) ми зараховуємо до творчого письма, оскільки зрозуміло, що написання і структурованого роздуму, і композиційно вільної мініатюри потребує від інокомуніканта справді творчого ставлення до мови (на відміну від написання заяви, резюме, ділового листа, конспекту, анотації і под.)

Проілюструємо викладені міркування роботою студента з Тайваню (приклад із нашої попередньої розвідки про організацію роботи з написання есе в іноземній аудиторії [30]).

У 2016 році я дивився фільм “Книга джунглів” (у китайському перекладі “Танці в джунглях”). Мауглі – хлопець, якого виховали вовки, а не люди. Він навчився виживати в джунглях. Коли агресивний тигр погрожував убити Мауглі, той задумався, чи він повинен залишитися з вовками, чи повернутися до людей.

Більшість американських фільмів розповідають про подорож – герой повинен справитися із завданнями, складнощами і викликами, і, зрештою, розуміє, ким насправді є. Мауглі у своїх подорожах усвідомлює, що йому притаманні одночасно людські і тваринні риси (не фізично). Він був спантеличений. Він сумнівався в тому, хто він насправді. Потім, нарешті, зрозумів, що він людина і як прожити щасливе життя в джунглях з тваринами.

Чому мене зацікавив фільм? На уроці української мови моя викладачка Ганна навела приклад Мауглі – без мови люди не можуть спілкуватися і не можуть навчатися. Більше того, Мауглі балансує між двома світами – людським і тваринним. Але як я пов'язаний з Мауглі і його подорожжю? Моя подорож Україною – це подорож у пошуках себе.

Підбиваючи підсумки проведеного дослідження, зазначимо: і формальне есе (у традиціях навчання англійської мови), і неформальне (у тому варіанті, що його пропонує сучасна методика навчання української мови у школі), як види творчого письма, безумовно, слугують розвитку комунікативних умінь і навичок, підвищують інтерес до вивчення української мови, розвивають віру у власні мовні здібності. Важливо, що така робота сприяє розвитку особистісно важливих рис, зокрема критичного і творчого мислення. Переконані, що есе повинно стати обов'язковим елементом у навчанні іноземних студентів гуманітарних спеціальностей, для яких особливо значущим є розвиток умінь текстотворення й текстосприйняття.

Перспективи подальших досліджень проблеми полягають передусім у практичній площині: на часі – створення навчальних матеріалів для інокомунікантів з написання есе.

ЛІТЕРАТУРА

1. Андрійко І. Ф. Навчання німецькомовного творчого письма студентів мовних спеціальностей. *Іноземні мови*. Київ, 2011. № 4. С. 26-29.
2. Балаклицький М. А. Есе як художньо-публіцистичний жанр : Методичні матеріали для студентів зі спеціальності “Журналістика”. Харків : ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2007. 74 с.
3. Богиня Л. Про навчання студентів-іноземців запису інформації зі слуху на початковому етапі. *Теорія і практика викладання української мови як іноземної*. Львів, 2011. Вип. 6. С. 226-228.

4. Глазова О. Есе як вид роботи з розвитку писемного мовлення школярів. URL : http://glazova.org.ua/wp-content/uploads/2017/02/o.glazova_ese_jak_vyd_roboty_z_rozvytku_pysemnogo_movlennia_shkoliariv.pdf.
5. Голоднюк І. Есе : бліц-курс [воркбук із написання власного висловлення у форматі ЗНО]. Брустури: Дискурсус, 2017. 192 с.
6. Груба Т. Л. Жанр есе у лінгводидактичному вимірі. *Психолого-педагогічні основи гуманізації навчально-виховного процесу в школі та ВНЗ*. Рівне, 2014. Вип. 2. С. 45-51.
7. Дерба С. М. Розвиток навичок писемного мовлення іноземних студентів нефілологічних спеціальностей. *Компаративні дослідження слов'янських мов і літератур. Пам'яті академіка Леоніда Булаховського*. Київ, 2013. Вип. 21. С. 44-49.
8. Житкова Е. В. Использование потенциала креативного письма при обучении взрослых иностранному языку. *Язык и культура*. Томск, 2015. № 3. С. 100-105.
9. Зозуля І. Є., Новак О. М., Присяжна О. Д. Формування навичок письмового мовлення в іноземних студентів. *Теорія і практика викладання української мови як іноземної*. Львів, 2015. Вип. 9. С. 22-28.
10. Йолкіна Л. В. Учимся писать эссе. Рабочий зошит для учнів 3-4 класів. Київ :Оріон, 2016. 80 с.
11. Кінах Л. С., Близнюк Л. М. Креативне письмо як засіб підвищення мотивації студентів до вивчення іноземної мови. *Науковий вісник Волинського державного університету ім. Лесі Українки*. Луцьк, 2009. № 3. С. 28-32.
12. Коваленко Л. Есе як ефективний вид навчальної роботи. URL : http://glazova.org.ua/wp-content/uploads/2017/02/l.kovalenko_ese_jak_efektyvnyj_vyd_navch_roboty.pdf.
13. Кравець С. Ф. З практики навчання студентів немовних ВЗО написання есе англійською мовою. *Вісник НУ "Львівська політехніка"*. Львів, 2001. № 419. С. 11-15.
14. Матфатов О. Эссе: жанр, который учит мыслить. URL : <https://newtonew.com/opinion/essays-that-learn-you-to-think>.
15. Методика навчання іноземних мов і культур : теорія і практика : підруч. для студ. класич., педагог. і лінгвіст. ун-тів / О. Б. Бігич, Н. Ф. Бориско, Г. Е. Борецька та ін.; за загальн. ред. С. Ю. Ніколаєвої. Київ : Ленвіт, 2013. 590 с.
16. Навчальні програми для 1-4 класів. Українська мова. URL : <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi/navchalni-programi-dlya-pochatkovoyi-shkoli>.
17. Навчальні програми 5-9 класів, 2017 рік. Українська мова. URL : <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi/navchalni-programi-5-9-klas>.
18. Навчальні програми для 10-11 класів загальноосвітніх навчальних закладів. Українська мова. URL : <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi/navchalni-programi-dlya-10-11-klasiv>.
19. Никуличева Д. Б. Говорим, читаем, пишем : лингвистические и психологические стратегии полиглотов : учеб.-метод. пособие. 3-е изд., стер. Москва : ФЛИНТА : Наука, 2014. 288 с.
20. Портал електронного навчання Інституту післядипломної педагогічної освіти Київського університету ім. Бориса Грінченка. URL : <http://e-learning.kubg.edu.ua/ippo/course/index.php?categoryid=5>.
21. Саніна Л. П., Копилова О. В., Тростинська О. М. Монолог-міркування в системі навчання іноземних студентів-нефілологів. *Викладання мов у вищих навчальних закладах освіти*. Харків, 2012. Вип. 20. С. 156-163.
22. Станкевич Н. Навчання практичного письма в курсі УМІ. *Теорія і практика викладання української мови як іноземної*. Львів, 2012. Вип. 7. С. 56-63.
23. Станкевич Н. Розвиток письмового мовлення у студентів-іноземців. *Теорія і практика викладання української мови як іноземної*. Львів, 2009. Вип. 4. С. 226-227.
24. Станкевич Н. Творче письмо в навчанні української мови студентів-іноземців. *Studia Ukrainica Posnaniensis*. Poznan, 2013. Vol. I. P. 201-208.
25. Тарнопольський О. Б., Кожушко С. П. Методика навчання студентів вищих навчальних закладів письма англійською мовою. Вінниця : Нова книга, 2008. 288 с.
26. Тарнопольський О. Б., Кожушко С. П., Рудакова М. В. Writing Academically (Писати академічно): посіб. для навч. академ. письма англ. мовою студ. вищих мовних навч. закладів. Київ : Фірма "ІНККОС", 2006. 228 с.
27. Чабан О. М. Реалізація практичних методів навчання письма при викладанні української (російської) мови як іноземної. *Наукові записки Національного університету "Острозька академія". Серія : Філологічна*. Острог, 2015. Вип. 59. С. 229-231.
28. Чмель В. В. Навчання письма студентів технічних спеціальностей як один з компонентів підготовки з іноземної мови. Сучасні методи викладання іноземної мови професійного спрямування у вищій школі. Київ, 2013. С. 392-401.

29. Швець Г. Д. Есеїстична проза Василя Барки: жанрова специфіка та проблематика : дис. ... канд. філол. наук : 10.01.01 / Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. Київ, 2006. 167 с.
30. Швець Г. Д. Есе як вид роботи з розвитку навичок письмового мовлення іноземних студентів-гуманітаріїв. Республіканські Купалаўскія чытанні. Гродна : ЮрСаПрынт, 2017. С. 115-119.
31. Швець Г. Д. Текстова основа навчання української мови іноземних студентів-гуманітаріїв. *Педагогічний альманах*. Херсон, 2016. Випуск 30. С. 55-61.
32. Швець Г. Д. Як писати твір-роздум : навч.-метод. посіб. Київ : Фенікс, 2011. 112 с.
33. Шендеровський К. С. Як написати успішне есе : метод. рекомендації до написання есе / Ін-т масової комунікації при КНУ ім. Тараса Шевченка. Київ, 2007. 34 с.
34. Шишко А., Луканська Г. Особливості навчання англomовного академічного письма. *Наукові записки. Серія : Педагогічні науки*. Кіровоград, 2011. Вип. 99. С. 255-261.
35. Folse K. S., Mushmore-Vokoun A., Solomon E. V. Great essays : An introduction to writing essays. Second edition. Boston, New York: Houghton Mifflin Company, 2002. 179 p.
36. Morris A. C., Walker B, Bradshaw P. The Modern Essay: A Program for Reading and Writing. New York : Harcourt, 1968, New York.

ESSAY IN THE TEACHING UKRAINIAN CREATIVE WRITING (FOR FOREIGN STUDENTS OF HUMANITIES)

Shvets H.

Taras Shevchenko National University of Kyiv

The genre of essay and its belonging to creative writing are qualified in the Ukrainian methodology differently. Therefore, the tasks of the article are to analyze the understanding essay in the English and Ukrainian teaching tradition, and to justify the essay classification to teach Ukrainian creative writing for the foreign students of humanities.

The English tradition of academic essay has clear requirements for its structure, principles of construction, link-words. The structure of the English essay is much stricter than in the Ukrainian school composition. This is conditioned by the specifics of the English-language culture of expressing thought in written speech.

The new Ukrainian language school program interprets the essay as an alternative to the traditional regulated school composition. Essay is defined as an associative, original text of free form, not limited to a certain structure. This approach is categorically different from the English methodological tradition. However, gradually the concept of the English-language academic essay begins to penetrate into the teaching Ukrainian as native language, as evidenced by the interpretation of the traditional composition-reflection as an argumentative essay.

Both approaches should be presented in the teaching of Ukrainian as a foreign language. First, foreign students usually have experience in studying English and, accordingly, a certain idea of the English academic essay. Secondly, the teaching an argumentative essay is necessary for the effective participation in discussions at practical and seminar sessions, writing reports, course papers and theses. Thirdly, the informal essay as a non-standard, unregulated text has, without a doubt, a great linguodidactic potential in terms of increasing student motivation and creating a positive atmosphere of trust and creation. Fourthly, the essay (formal and informal) is especially needed in teaching foreign students of humanities. The ability to adequately understand and transform the texts of a complex structure, marked by the originality of the author's style, is an important characteristic of the professional competence of a specialist in humanities. The systematic work on creating an essay contributes to the formation of this ability and the sense of the text and language in general.

The author defines both formal and informal essays as the types of creative writing, since it is clear that writing a structured essay and a compositionally free text requires a creative attitude to the language (as opposed to writing an application, a business letter, an abstract, annotation, etc.).

Summing up, the author emphasizes that both the formal essay (in the traditions of teaching English) and informal (in the traditions of teaching Ukrainian) serve the development of communicative skills, increase interest in learning the Ukrainian language, develop belief in their own language abilities. It is important that writing an essay contributes to the development of critical and creative thinking. The essay should become an obligatory element in the teaching foreign students of humanities, for which the development of the ability to create texts is particularly significant.

Key words: essay, foreign students of humanities, creative writing, textual competence, Ukrainian as a foreign language.